

Modelmatige achterstand in snoeibeeld: keuze tussen hoppen en choppen

Achterstallig onderhoud bij bomen komt niet zelden voor. De gevolgen zijn direct waarneembaar, omdat het in dat geval meer energie en dus geld kost om de meestal veel te dikke takken te verwijderen. De doorwerkende effecten zijn mogelijk nog schrijnender: het energieverbruik van de kettingzaag, de persoon die de dikke takken naar de versnipperaar moet slepen, maar wellicht ook voor de boom. Beheerder en burgers zijn degenen die betalen voor het onderhoud van de boom.

Auteur: Henry Kuppen, Terra Nostra

Wat is achterstallig?

Snoei modellen classificeren bomen in onderhoudstypen en onderhoudstoestanden. Deze data vormen de input voor snoeiwerken, die veelal door middel van contracten en bestekken in de markt worden gezet. Het gebruik van dezelfde taal is hierbij nogal eens ver te zoeken.

Dikke takken in een tijdelijke kroon noemen we al snel 'achterstallig'. Het begrip 'achterstallig' wordt op meerdere manieren uitgelegd in bestekomschrijvingen. Als een tak in de tijdelijke kroon een diameter in centimeters heeft die groter is dan de boomhoogte in meters, dan wordt dat achterstallig genoemd. Oftewel: als een eik een boomhoogte heeft van 15 m en in de tijdelijke kroon bevinden zich takken die dikker zijn dan 15 cm, dan heeft deze boom een achterstallig snoeibeeld. Een andere uitleg is: een onderhoudssituatie waarbij meer dan één snoeibeurt nodig is om een aanvaard boombeeld te bereiken. Weer een andere uitleg van 'achterstallig' is dat het wegnemen van alle probleemtakken niet mag leiden tot een

afname in kroonvolume van meer dan 30 tot 40%. Het vertalen van probleemtakken naar 30 tot 40% kroonvolume is sowieso al heel knap. Het moge duidelijk zijn dat hier meestal takken van formaat bij horen, die gezamenlijk minimaal een derde van het complete kroonvolume beslaan. Tijdens treeworker-examens krijg ik nogal eens wonderlijke beschrijvingen van achterstallig onderhoud te horen. Zo is mij wel eens geprobeerd uit te leggen dat een boom achterstallig onderhoud heeft als de tak in de tijdelijke kroon dikker is dan de stam, een situatie die ik nog steeds niet ben tegengekomen.

Beïnvloedingsfactoren

Een grote wond heeft lang nodig om te worden gesloten met callus, waardoor bescherming ontstaat. De mate van herstel is afhankelijk van een groot aantal factoren. De mate van afgrenseling volgens de Codit-principes is sterk afhankelijk van de boomsoort. Zo zal een linde, plataan of eik met meer succes afgrenselen dan een populier,

honingboom of lijsterbes, wat slechte afgrenselers zijn. Op basis van het Codit-principe stelde D. Dujesiefken dat de maximale diameter van een te verwijderen tak voor de goede afgrenselers 10 cm is, terwijl dit voor de slechte afgrenselers slechts 5 cm is. Maar ook de conditie van de boom en zijn levensfase zijn factoren die de mate van succes van overgroeiing van grote wonden sterk beïnvloeden. Daarbij lijkt ook de positie van de wond in de boom van invloed te zijn: takken die aan de onderzijde van een horizontale tak worden afgezaagd, overgroeien meestal sneller dan takken afgezaagd aan de bovenzijde van dezelfde horizontale tak. Uit recent onderzoek van J. Miesbauer van The Morton Arboretum in de Amerikaanse staat Illinois blijkt dat de positie van de zaagsnede ook bepalend is voor de mate van herstel van takken. Vooral bij takken waarbij een takkraag ontbreekt, zoals bij veel codominante takken, zijn we vaak zoekende naar de beste zaagsnede. Bij deze sterk opgaande takken worden regelmatig haakse zaagsnedes toegepast die

resulteren in kapstukken. De beste wondreactie vindt in dit soort gevallen plaats als de zaagsnede een hoek van 45 graden ten opzichte van de takrichel heeft. Als algemene conclusie kan gesteld worden, dat achterblijvend herstel bij achterstand in het snoeibeeld doorgaans bomen betreft die hun jeugdfase hebben afgesloten. Bij deze bomen

Verwaarloosde eik.

wordt de rand van de snoeiwond vaak niet meer gemarkeerd met callusvorming.

Directe gevolgen

De gevolgen van het afzagen van dikke takken zijn al snel pijn in de rug van het sjouwen van dik hout, waarbij een grote wond is gevormd op de boom. In het volgende, soms nog in hetzelfde groeiseizoen, reageert de boom met de vorming van waterloten rondom de wond en vaak ook over de hele stam. De reactie is voor een belangrijk deel afhankelijk van de soort boom. Een wilg zal bijvoorbeeld altijd met veel waterlot reageren; een goudenregen reageert nauwelijks. Zolang de wond niet is gesloten, zal het openliggende houtweefsel vatbaar zijn voor houtparasitaire schimmels zoals *Polyporus squamosus*, zadelzwam of zelfs *Armillaria mellea*, honingzwam. Soorten die een sterke neiging tot het vormen van takkransen hebben, zoals de meeste bomen met een tegenoverstaande knopstand, vooral de es, reageren vaak erg slecht op het verwijderen van grote takken op gelijke hoogte. Als meer dan de helft van de takkrans in één keer wordt verwijderd, kan de kroonontwikkeling zo sterk teruglopen dat deze zelfs nagenoeg stil komt te liggen.

Langetermijneffecten

In onze regeldrift worden bomen met grote regelmaat gecontroleerd. Naargelang van de praktijkervaring die de betreffende boomveiligheidscontroleur heeft, zal een boom met een grote snoeiwond die de eerste verschijnselen van rot vertoont, al snel worden aangemerkt voor nader onderzoek. Veelal betekent dit dat er een specialist

bij geroepen wordt. Na drie jaar merkt een nog goedkopere boomveiligheidscontroleur diezelfde boom aan voor nader onderzoek, waarna er weer een specialist bij wordt geroepen. De geschiedenis herhaalt zich, de burger betaalt en baalt van de jaarlijks hogere WOZ-belasting om dat alles te kunnen bekostigen.

Eindresultaat

Tijdens het leven van een boom wordt de kans dat deze een keer iemand 'tegen het lijf loopt' die hem/haar afkeurt, met het jaar groter. Soms vindt er elk jaar maar weer een nieuwe beoordeling plaats, soms met persoonlijke overwegingen van een grote angstaas of een nuchtere vakman. Zwammen die bij de levenscyclus van bomen horen, zijn vaak – al dan niet terecht – aanleiding om een boom vervroegd te vellen. Bomen groeien (gelukkig) niet altijd zoals in modellen van ze verwacht wordt. Een snoei-model rechtvaardigt geen verminkingen. Snoeien blijft maatwerk, waarbij tijdige snoei en frequent onderhoud een hoop problemen voorkomt. Het voorkomen van grote wonden en de bijbehorende zwamaantasting zou meer aandacht moeten krijgen, om te voorkomen dat groen kapitaal met een dik rendement voortijdig de snipperaar in verdwijnt.

Henry Kuppen is directeur van Terra Nostra.

Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6293

Holte als gevolg grote snoeiwond.